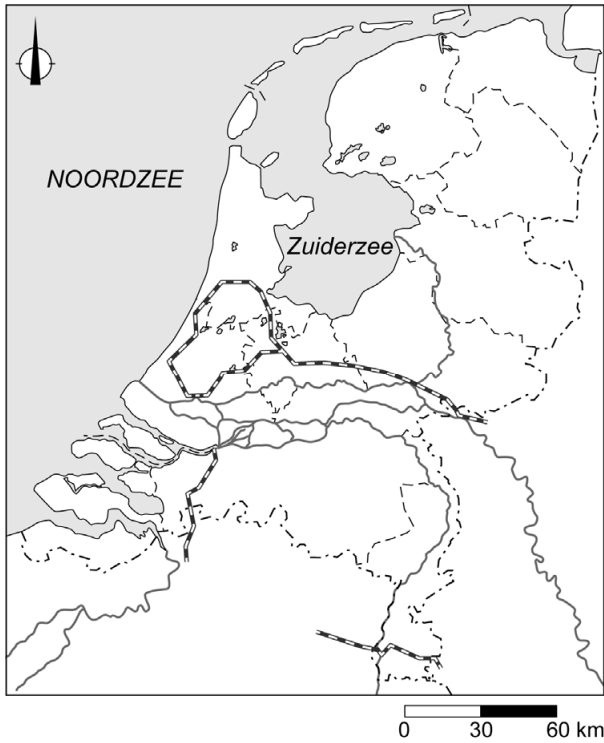

bron 1

Twee kaarten van Nederland:

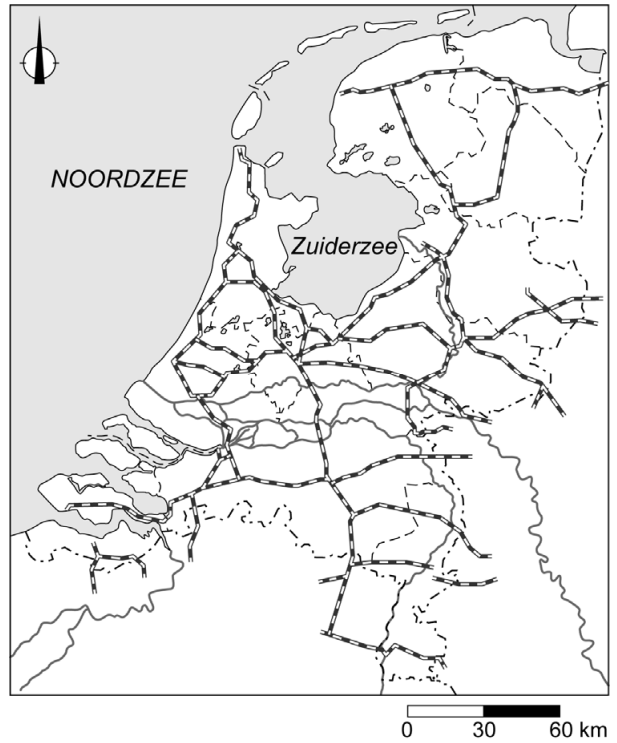
afbeelding 1

Spoorwegennet in Nederland
rond 1860:

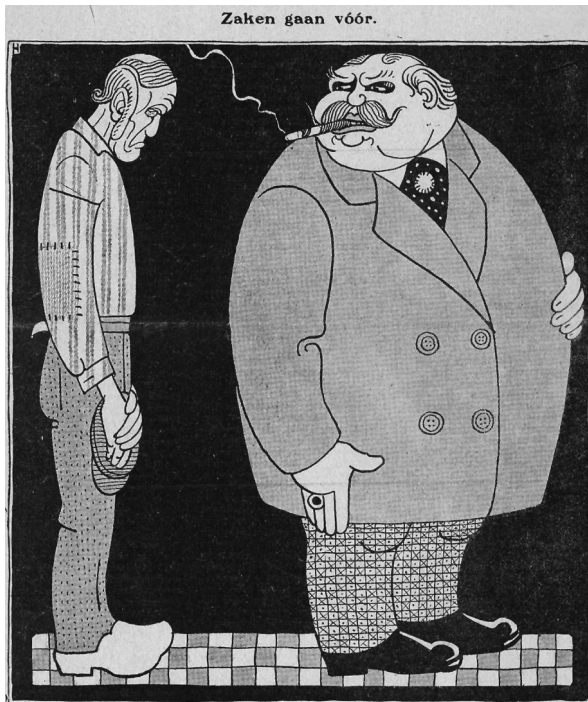
afbeelding 2

Spoorwegennet in Nederland
rond 1880:

bron 2

Een Nederlandse politieke tekening (1913):

Toelichting

Boven de tekening staat: Zaken gaan vóór.

Bij de tekening hoort de tekst: Voor deze keer mag je die zwager van je nog begraven. Maar denk er voortaan aan: in deze drukke tijd kunnen wij geen begrafenissen hebben.

bron 3

Uit een dagboek van een Duits meisje (1914):

Ik erger me kapot, omdat ik pas twaalf jaar ben en ook nog eens geen man. Wat heb ik eraan kind te zijn, terwijl het oorlog is? Je moet nu soldaat zijn en vechten voor je land. Een kind is in een oorlog helemaal niets waard.